

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
РОЗВИТКУ ДИТИНИ В УМОВАХ
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Колективна монографія

Умань
ВПЦ «Візаві»
2020

УДК 373.2.06:159.98](02)

П86

Колектив авторів:

Л. В. Іщенко (*підрозділ 1.1.*), О. М. Мельникова (*підрозділ 1.2.*), Л. П. Карнаух (*підрозділ 1.3.*), С. С. Попиченко (*підрозділ 1.4.*), Н. П. Кравчук (*підрозділ 1.5.*), Н. Д. Трофаїла (*підрозділ 1.6.*), О. О. Авраменко (*підрозділ 2.1.*), Т. М. Дука (*підрозділ 2.2.*), О. Г. Бутенко (*підрозділ 2.3.*), І. Ю. Підлипняк (*підрозділи 2.4.*), О. В. Рябошапка (*підрозділ 2.5.*).

Рецензенти:

Кушнір Валентина Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Андрющенко Тетяна Костянтинівна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійного розвитку педагогів комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Ковшар Олена Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 6 від 24 листопада 2020 року)

Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в умовах
П86 **сучасного освітнього середовища закладу дошкільної освіти :**
колективна монографія / Л. В. Іщенко, О. М. Мельникова,
Л. П. Карнаух [та ін.] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені
Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. – 240 с.

Монографія є спробою узагальнити досягнення наукового колективу кафедри психології та педагогіки розвитку дитини за напрямками: психолого-педагогічні засади розвитку дитини в умовах сучасного освітнього середовища; психолого-педагогічний супровід пізнавального розвитку особистості дитини; формування уявлень про соціальне середовище, корекції гендерних відносин у старших дошкільників; особливості організації освітнього процесу в умовах різновікової групи закладів дошкільної освіти; реалізація наступності між дошкільною та початковою ланками освіти.

Монографія розрахована на широке коло науковців, аспірантів, магістрантів, студентів, які цікавляться проблемами теорії і практики підготовки майбутніх педагогів до роботи з дітьми дошкільного віку та вихователів закладів дошкільної освіти.

УДК 373.2.06:159.98](02)

©Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2020

ЗМІСТ	
ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ I. Теоретичні засади психолого-педагогічного супроводу розвитку особистості дитини в умовах сучасного освітнього середовища закладу дошкільної освіти	6
1.1. Сутність, структура та компоненти сучасного освітнього середовища закладу дошкільної освіти.....	6
1.2. Освітній простір закладу дошкільної освіти як умова для проектування індивідуальної траєкторії розвитку дитини.....	26
1.3. Психолого-педагогічні засади формування уявлень про соціальне середовище у старших дошкільників.....	46
1.4. Психолого-педагогічний супровід пізнавального розвитку дошкільника.....	67
1.5. Обдарованість дітей дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема.....	90
1.6. Підготовка майбутніх вихователів у системі дошкільної освіти України.....	110
РОЗДІЛ II. Методичні засади психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в умовах взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї	132
2.1 Психолого-педагогічний супровід розвитку дітей у період адаптації до закладу дошкільної освіти.....	132
2.2. Реалізація наступності у процесі формування цілісного сприйняття природи між дошкільною та початковою ланками освіти.....	154
2.3. Діагностико-консультативний супровід корекції гендерних відносин у старших дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти.....	176
2.4. Психолого-педагогічні аспекти міжособистісної взаємодії в умовах різновікової групи закладу дошкільної освіти.....	197
2.5. Особливості взаємин старших дошкільників та людей похилого віку.....	213
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	236

ПЕРЕДМОВА

Головним науковим положенням, на якому базується процес оновлення змісту дошкільної освіти України XXI ст., є визнання пріоритету розвитку особистості дитини та створення для цього відповідних умов. Підвищується роль і значущість кожної особистості у внесенні та підтримці нових або реконструюванні старих цінностей, створенні матеріальної та духовної бази громадянського суспільства.

Дошкільна освіта є важливим етапом для цілісного, гармонійного розвитку дитини. Нині її зміст органічно пов'язаний з ідеями Нової української школи: він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах шкільної реформи. За сучасною моделлю дошкільної освіти та реалізацією основних положень Концепції НУШ важливо особливу увагу спрямувати на створення умов для розвитку індивідуального освітнього шляху для кожної дитини. Базовий компонент дошкільної освіти як Державний стандарт дошкільної освіти в Україні визначає в кожній освітній лінії ті компетентності, які слід сформувати в дитини на кінець дошкільного віку. Щоб дитина успішно справлялася з новими вимогами шкільного життя, у неї має бути сформований набір тісно взаємопов'язаних якостей. Неможливо розглядати ці якості у відриві від життєвого досвіду дитини, конкретного середовища.

Розв'язання завдань формування особистості дітей дошкільного віку та цілеспрямованого педагогічно виваженого впливу на її гармонійний розвиток є можливим за умов забезпечення психолого-педагогічного супроводу та створення оптимального освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти.

У центрі уваги авторів монографії інноваційні процеси в системі дошкільної освіти, новітні навчальні та виховні технології, особливості та інструментарії психолого-педагогічного супроводу формування особистості дитини дошкільного віку у дошкільному навчальному закладі, зокрема: психолого-педагогічні засади розвитку дитини в умовах сучасного освітнього середовища; психолого-педагогічний супровід розвитку пізнавальної активності особистості дитини; формування уявлень про соціальне середовище, корекції гендерних відносин у старших дошкільників; особливості організації освітнього процесу в умовах різновікової групи закладів дошкільної

освіти; реалізація наступності між дошкільною та початковою ланками освіти.

Важливе місце в реформуванні системи освіти займає проблема наступності між дошкільною та початковою освітою. З огляду на це, зміст монографії відображає особливості організації освітньо-розвивального простору НУШ для індивідуального розвитку кожної дитини, її пізнавальної активності, інтелектуальної ініціативності. У центрі уваги авторів інноваційні процеси в системі дошкільної освіти, новітні навчальні та виховні технології до організації освітнього процесу в дошкільних установах.

Матеріали колективної монографії можуть бути використанні викладачами, студентами, магістрантами, науковцями вищих педагогічних навчальних закладів та вихователями закладів дошкільної освіти.

*Л. В. Іщенко, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Відомості про авторів

- Ищенко Людмила
Валентинівна** – доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри психології та педагогіки
розвитку дитини, Уманський державний
педагогічний університет імені Павла Тичини
- Попиченко Світлана
Сергіївна** – кандидат педагогічних наук, доцент,
в. о. декана факультету дошкільної та
спеціальної освіти, Уманський державний
педагогічний університет імені Павла Тичини
- Карнаух Леся
Петрівна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський
державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
- Авраменко Оксана
Олександрівна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
- Мельникова Ольга
Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
- Дука Тетяна
Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
- Підлипняк Ірина
Юріївна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
- Бутенко Ольга
Григорівна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

- Кравчук Неля
Павлівна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
- Трофаїла Наталія
Дмитрівна** – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
- Рябошапка Ольга
Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри психології та педагогіки розвитку
дитини, Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

